

TURIZMDA TRANSPORT XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH

Karimov Islom

Toshkent kimyo xalqaro universiteti, turizm fakulteti, talabasi

Sobirov Boburbek

Toshkent kimyo xalqaro universiteti, turizm fakulteti, talabasi

ANNOTATSIYA

Hozirgi davrda avtobus, havo yo'li va temir yo'li vositasidagi sayohatlar keng tarqalgan. Turistik transport sayohatlari bir necha transport turlari orqali ya'ni: temir yo'ldan avtobus, havo yo'lidan avtobus va h.k. amalga oshiriladi. Mobil transporti turi sifatida avtobus va yengil avtomobildan mustaqil yo'nalishlardagi kabi turistlarni aeroportdan mehmonxonaga yoki aksincha olib borib qo'yishda keng foydalaniladi. Har qanday turist o'z sayohatini rejalashtirayotganda manzilga olib borish tezligi, sayohat qulayligi, qiymati, yuklarini olib borish imkoniyati, to'xtash joylari, ovqatlanish sharoitlari, shovqin darajasi, vibratsiya, dam olish va uxlash jarayonlari, ekologik va albatta xavfsizlik kabi omillarni hisobga oladi. Ijobiy omillar qancha ko'p bo'lsa, shunchalik transport sayohatining qiymati oshadi. Ushbu maqolada turizmدا transport xizmatlarini rivojlantirish chora tadbirlari haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: turizm, transport, xizmat, sayohat, turistik infrastruktura, aeroport.

АННОТАЦИЯ

В настоящее время путешествия на автобусе, самолете и железной дороге являются обычным явлением. Туристические транспортные поездки осуществляются несколькими видами транспорта: железнодорожным автобусом, аэробусом и т.д. готово. Как вид мобильного транспорта он широко используется для перевозки туристов из аэропорта в отель или наоборот, как на самостоятельных маршрутах, например, на автобусах, так и на автомобилях. Планируя поездку, любой турист учитывает такие факторы, как скорость передвижения до места назначения, удобство проезда, стоимость, возможность пронести багаж, места для парковки, условия питания, уровень шума, вибрация, процессы отдыха и сна, экология и, конечно же, безопасность. Чем больше будет положительных факторов, тем больше увеличится ценность транспортной поездки. В статье представлена информация о мерах по развитию транспортных услуг в туризме.

Ключевые слова: туризм, транспорт, сервис, путешествие, туристическая инфраструктура, аэропорт.

ANNOTATION

Nowadays, traveling by bus, air and railway is common. Tourist transport trips are carried out by several types of transport, i.e. railway bus, air bus, etc. is done. As a type of mobile transport, it is widely used to take tourists from the airport to the hotel

or vice versa, as in independent routes, such as buses and cars. When planning a trip, any tourist takes into account factors such as the speed of transportation to the destination, the convenience of travel, the cost, the ability to carry luggage, parking places, dining conditions, noise level, vibration, rest and sleep processes, environmental and, of course, safety. The more positive factors there are, the more the value of the transport trip will increase. This article provides information on measures for the development of transport services in tourism.

Keywords: tourism, transport, service, travel, tourist infrastructure, airport.

KIRISH

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 5-yanvardagi "O'zbekiston respublikasida turizmni jadal rivojlantirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PF 5611 sonli qarorida "Respublikada turizm bozorining turli segmentlariga yo'naltirilgan turizm mahsuloti va xizmatlarini diversifikatsiya qilish, ularning raqobatbardoshligini yanada oshirish, transport yo'nalishlarini kengaytirish, transport xizmatlari sifatini oshirish, turizm mahsulotlarini keng targ'ib qilish, shuningdek, mamlakatimizning sayohat va dam olish uchun xavfsiz manzil sifatidagi imijini mustahkamlash vazifasi yuklatilgan". Ma'lumki, mamlakat iqtisodiyotining rivojlanishida uning qon tomiri bo'lgan transport tizimi juda muhim ahamiyatga ega bo'lib, jamiyat taraqqiyotining hozirgi bosqichida iqtisodiyot nafaqat ishlab chiqarish, balki minglab xizmat turlarini mujassamlashtirgan sohalar majmuiga aylanib bormoqda. Transport xizmatdan foydalanuvchi sayohatchilar tomonidan transport vositalari va transport marshrutining tanlanishi manzilni tanlashda muhim o'rin tutadi. Jahon banki tomonidan olingan ma'lumotlarga ko'ra, jahon transport xizmatlarining YaIM tarkibidagi miqdori 4,2 trln. AQSh dollari (6,8%) hajmida baholanib, yiliga 110 mlrd. tonna yuk va 1 trln. dan ortiq yo'lovchilar tashilgan, transport infratuzilmasida band bo'lgan xodimlar soni 100mln. kishini tashkil etadi. Sayohat qilish vaqt va makon bo'yicha harakatlanish, tegishli maqsadlar va qolish muddati bilan belgilanadi. Turar joyni o'zgartirmasdan turib, turizm haqida gapirishdan ma'no yo'q. Turistik resurslar ma'lum hududlar bilan bog'langan va ularning mashhurligi va foydalanish darajasi bunday hududlarning transport imkoniyatlari bilan belgilanadi.[5]

ADABIYOTLAR TAHLILI VA TADQIQOT METODOLOGIYASI

Transport turizm industriyasining rivojlanishi va o'sishida hal qiluvchi rol o'ynaydi, u yo'nalishlarni bog'laydigan, sayohatchilarning harakatlanishini osonlashtiradigan va umumiy sayohat tajribasini oshiradigan tayanch bo'lib xizmat qiladi. Jahon sayyohlik sanoati kengayish va rivojlanishda davom etar ekan, samarali va ishonchli transport xizmatlarining ahamiyati tobora ortib bormoqda. Havo qatnovi va yo'l tarmoqlaridan tortib jamoat transporti va innovatsion texnologiyalargacha transport xizmatlarini rivojlantirish turizmning to'liq salohiyatini ochish va butun

dunyo bo‘ylab tashrif buyuruvchilar uchun uzluksiz sayohat tajribasini yaratish uchun muhim ahamiyatga ega.

Mavjudlik va ulanish imkoniyatlarini oshirish.

Turizmدا yaxshi rivojlangan transport xizmatlarining asosiy afzalliklaridan biri bu yo‘nalishlar o‘rtasida qulaylik va aloqani yaxshilashdir. Samarali transport tarmoqlari, jumladan, aeroportlar, avtomagistralar, temir yo‘llar va jamoat transporti tizimlari sayohatchilarning o‘zlari xohlagan manzillariga tez va qulay tarzda yetib borishlarini osonlashtiradi. Kengaytirilgan qulaylik nafaqat belgilangan joyga ko‘proq tashrif buyuruvchilarni jalb qiladi, balki sayyohlarni mintaqadagi bir nechta joylarni o‘rganishga undaydi, iqtisodiy o‘shishni va mahalliy jamoalarda ish o‘rinlarini yaratishni rag‘batlantiradi.

Sayohatchilar tajribasi va qoniqishini oshirish.

Sayyohlarning umumiy sayohat tajribasi va qoniqishini oshirish uchun yuqori sifatli transport xizmatlari muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy aeroportlar, keng transport vositalari va yaxshi ta‘mirlangan yo‘llar kabi ishonchli va qulay transport turlari sayohatchilarning muammosiz va stresssiz sayohatiga hissa qo‘shadi. O‘z vaqtida va samarali transport xizmatlari sayohat vaqtini qisqartirishga, kechikishlar va uzilishlarni minimallashtirishga yordam beradi va tashrif buyuruvchilar vaqtlarini yo‘nalishlarni o‘rganish, faoliyat bilan shug‘ullanish va mahalliy madaniyatni his qilishda samarali o‘tkazishlarini ta‘minlaydi.[4]

Barqaror turizm amaliyotlarini targ‘ib qilish.

Barqaror transport xizmatlarini rivojlantirish mas‘uliyatli turizmni rivojlantirishning muhim jihati hisoblanadi. Global turizm sanoati atrof-muhitga ta‘sirini kamaytirishga va barqaror amaliyotlarni targ‘ib qilishga intilayotganligi sababli, ekologik toza transport variantlarini qabul qilish muhim ahamiyatga ega. Elektr transport vositalari, velosipedlarni almashish dasturlari va uglerodni o‘zgartirish dasturlari kabi tashabbuslar uglerod chiqindilarini kamaytirish, tabiiy resurslarni saqlash va atrof-muhitni muhofaza qilish bilan birga turizmni barqaror rivojlantirishga yordam beradi.

Maqsadlar raqobatbardoshligini oshirish.

Samarali transport xizmatlari jahon sayyohlik bozorida yo‘nalishlarning raqobatbardoshligini oshirishda muhim o‘rin tutadi. Ishonchli va qulay transport infratuzilmasini taklif etuvchi yo‘nalishlar xalqaro mehmonlarni, ishbilarmon sayohatchilarni va tadbir tashkilotchilarini jalb qilish ehtimoli ko‘proq bo‘lib, turizm daromadi va iqtisodiy o‘shishni oshiradi. Transport xizmatlarini rivojlantirishga sarmoya kiritish orqali yo‘nalishlar raqobatchilardan ajralib turishi, sayyohlik takliflarini kengaytirishi va turli xil sayohatchilarni qiziqtiradigan noyob sayohat tajribasini yaratishi mumkin.[3]

Texnologik innovatsiyalarni qabul qilish.

Transport xizmatlariga texnologiyalarning integratsiyasi sayohatchilarning sayohatlarini rejalashtirish va boshdan kechirish usullarini qayta shakllantirmoqda. Raqamli platformalar, mobil ilovalar va onlayn bron qilish tizimlari sayohatchilarga real vaqt rejimida ma'lumot, moslashtirilgan xizmatlar va uzluksiz ulanish imkoniyatini taqdim etib, ularga yo'nalishlarni yanada samarali va qulayroq boshqarish imkonini beradi. Avtonom transport vositalari, aqlli transport tizimlari va raqamli to'lov yechimlari kabi rivojlanayotgan texnologiyalar transport sanoatida inqilob qilmoqda va sayyohlar uchun umumiy sayohat tajribasini oshirmoqda.[2]

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkiloti (OECD) ning fikricha "Transport turizmning asosiy omili bo'lib, turistlarni o'z joyidan ko'chirishda va turli diqqatga sazovor joylarga borishini ta'minlab, turizm bozorida hudud va sayohat manzilgohlarida ichki harakatini osonlashtirish va bog'lash vazifasini o'taydi. Rus olimi Kuskov Aleksey Sergevichning so'zlariga ko'ra "transport infratuzilmasi transport kompleksining asosini tashkil qiladi va yuk va yo'lovchilarni tashish uchun foydalaniladigan haqiqiy transport tarmog'ini, shuningdek, transport vositalari va doimiy qurilmalardan samarali foydalanishni ta'minlaydigan tashkiliy tuzilmani ifodalaydi. Birjakov Mixail Borisovich o'zining "turizm industriyasi" kitobida Transport turizm biznesining mohiyati yoki muhim tarkibiy qismi bo'lib, transport vositalari nafaqat turistlar va sayohatchilar, shuningdek ularning yuklarini bir joydan ikkinchi joyga tashishga xizmat qilishi, balki ko'ngilochar, sport, muzey kolleksiyalari predmeti, modellashtirish, savdo vositasi bo'lishi ham mumkin. O'zbekistonlik olimlardan M. Q. Pardayevning fikricha "Transport servisi deyilganda insonning, mehnat jamoasining, hududning, davlatning va jamiyatning yo'lovchi va yuk tashish bilan bog'liq ehtiyojini sifatli xizmat ko'rsatish yo'llari bilan qondirishga qaratilgan transport xodimlarining nafli faoliyati tushuniladi". O'rganilgan nazariy manbalar shuni ko'rsatmoqdaki, turizm va transport jahon iqtisodiyoti uchun katta ahamiyatga ega bo'lib tashqi muhitga (siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy va tabiiy hodisalar) va turistik mavsumiylik omiliga bog'liq bo'lgan ko'p bo'g'inli tuzilishga ega yirik tarmoqlararo majmualardir. Bugungi kunda taklif etilayotgan turli xil transport turlari mavjud, chunki uning jozibadorligi sayohatchilar va dam oluvchilarni transportni boshqarish tajribasiga katta miqdorda pul sarflashga olib keladi. Har xil transport turlari ko'pincha bir xil darajada jozibadorlikka ega bo'lgan boshqa transport turlarini to'ldiradi, garchi transport vositasining o'zi jozibador bo'lmasa ham, shu transport juda jozibali hudud bo'ylab amalga oshirilishi mumkin. Transport vositalarini turistik diqqatga sazovor joylar sifatida turli jismoniy xususiyatlariga ko'ra ajratiladi, ammo qiziq bo'linish xususiyati shundagiki, u namoyish etadigan turistik tajribaning tabiatiga asoslangan bo'lib tuyuladi. Bazi shahar va mamlakatlarda transport vositalari turistik qiziqish ob'ekti sifatida qabul qilinib, ular turistik hudud qiyofasining ramzi hisoblanadi. Bularga mashhur Londonning ikki qavatli qizil avtobuslari, Nyu-Yorkning sariq

taksilari, Male jiplari, Kolombo tuk-tuklari, Bombay velorikshalari, Tokiodagi tez yurar poyezdlar, Moskvaning metrosini misol qilsak bo'ladi. Turizmda transport vositalarining barchasidan foydalaniladi, chunki ular nafaqat transport, balki sayyohlarning dam olishi uchun ko'ngilochar funktsiyani ham o'z ichiga oladi. Turistik sayohatlarda muayyan transport vositalarining ulushi, shu jumladan ularning ahamiyati ham har bir joyda turli xil darajaga ega.[1]

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, turizm industriyasining barqaror o'sishi va muvaffaqiyati uchun transport xizmatlarini rivojlantirish muhim ahamiyatga ega. Mavjud imkoniyatlarni yaxshilash, sayohatchilar tajribasini oshirish, barqarorlikni rag'batlantirish, maqsad raqobatbardoshligini oshirish va texnologik innovatsiyalarni o'zlashtirish orqali yo'nalishlar iqtisodiy rivojlanish va mahalliy hamjamiyatlarni qo'llab-quvvatlagan holda tashrif buyuruvchilar uchun yanada qulay va yoqimli sayohat tajribasini yaratishi mumkin. Jahon sayyohlik sanoati rivojlanishda davom etar ekan, samarali va barqaror transport xizmatlarini rivojlantirishga sarmoya kiritish tobora kuchayib borayotgan raqobat bozorida sayohatchilarni jalb qilish va saqlab qolishga intilayotgan yo'nalishlar uchun asosiy ustuvor vazifa bo'lib qoladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

- 1.Tuxliyev I.S., Xaitboyev R., Tursunova G.R. Turizm asoslari. O'quv-uslubiy murakkab. - Samarqand, SamISI, 2013. - 372 b.[1]
- 2.Qudratov G.H., Pardayev M.Q., Otaboyev R. O'zbekistonda turizm salohiyati va uni rivojlantirishda davlat siyosatining asosiy yo'nalishlari. // xizmat ko'rsatish va turizm sohalarini rivojlantirish: muammolar va ularning yechimlari. - T.:Iqtisodiyot va moliya, 2008. - b. 61-70.[2]
- 3.Hayitboyev R., Sattarov A. Turizm marshrutini ishlab chiqish texnologiyasi. Samarqand, 2011 yil.[3]
- 4.Matyakubov U.R. —Ekologik vaziyatni hisobga olgan holda turizmning samaradorligi takomillashtirish yo'nalishlari va istiqbollari mavzusida. nomzodlik dissertatsiyasining konspekti. – Samarqand, 2011. – 12 b.[4]
- 5.Norchayev A. N., Umirova D.S., “Turizmda transport xizmatlari”: O'quv qo'llanma.-T.: “Iqtisodiyot”. 2020.[5]